

Pravopisne karakteristike jezika SMS poruka

Zbog prostornog i vremenskog ograničenja koje se javlja pri pisanju SMS poruka, kao i zbog neformalnosti zbog koje je ovaj vid komunikacije sličan govornom jeziku, pretpostavljeno je da u jeziku SMS-a postoje znatna odstupanja od pravopisne norme. Na korpusu od 147 poruka posmatrana je upotreba znakova interpunkcije, razmaka i velikog slova. Pokazano je da je najfrekventnije odstupanje od upotrebe razmaka posle znakova interpunkcije. Takođe je utvrđeno da frekventnost neupotrebljavanja razmaka i neupotrebljavanja znakova interpunkcije zavisi od dužine poruke, tj. da je u kraćim porukama frekventnije neupotrebljavanje znakova interpunkcije, a u dužim neupotrebljavanje razmaka, s tim što je u porukama koje sadrže maksimalan broj karaktera (ili broj karaktera blizak maksimalnom) izrazito frekventno i neupotrebljavanje znakova interpunkcije i neupotrebljavanje razmaka.

Uvod

Pored telefonskog razgovora, komunikaciju mobilnim telefonom moguće je ostvariti i putem SMS poruka (Short Message Service). Jezik koji se tom prilikom upotrebljava sličan je govornom zbog svoje neformalnosti, ali je za njega karakteristična i sažetost iskaza koji je ograničen na 160 karaktera, pa je pretpostavljeno da će se u SMS porukama često javljati odstupanja od pravopisne norme. Pošto se jezik SMS-a realizuje u pisanoj formi, lako je uočiti ta odstupanja (jezik SMS-a nije normiran, te se stoga ovde misli na normu koja važi za sve druge vidove pisane reči).

U ovom radu istraživano je poštovanje pravopisnih pravila upotrebe znakova interpunkcije, razmaka i velikog slova. Pretpostavljeno je da će se, zbog vreme-

nske i prostorne ograničenosti prilikom pisanja poruke javiti odstupanja od tih pravila. Naime, na velikom broju mobilnih telefona nije programirano automatsko podešavanje velikog slova posle stavljanja tačke, upitnika ili uzvičnika i stavljanje razmaka nakon znakova interpunkcije, pa se to mora obaviti ručno, što umnogome produžava vreme potrebno za ispisivanje poruke. Uz to, na većini mobilnih telefona se svi znakovi interpunkcije nalaze na jednom, dok se razmak nalazi na posebnom tasteru.

Jedan od ciljeva istraživanja bio je da se proveriti pretpostavka o odstupanju od pravopisnih pravila. Takođe, pretpostavlja se da će zbog potrebe uštede vremena i prostora u porukama različite dužine doći do različitih tipova odstupanja od pravopisne norme. Naime, pošto je velika verovatnoća da se duže poruke sastoje iz više rečenica, upotreba znakova interpunkcije u njima je neophodna. S druge strane, pisanje razmaka posle tih znakova interpunkcije može biti izostavljeno da bi se uštedeo prevashodno prostor, ali i vreme, jer se time ne utiče na smisao iskaza, pa se pretpostavlja da će u tim porukama neupotrebljavanje razmaka (posle znaka interpunkcije) biti frekventnije od neupotrebljavanja znakova interpunkcije. U kraćim porukama je mala verovatnoća da će se pojaviti veći broj rečenica, a ograničenost prostorom nije od velike važnosti, te se pretpostavlja da će ovde biti frekventnije neupotrebljavanje znakova interpunkcije.

Materijal i metode

Korpus je prikupljen preuzimanjem sto četrdeset sedam SMS poruka iz odeljka prijem (inbox) i iz odeljka slanje (outbox) četiri mobilna telefona. Poruke su napisale trideset i četiri osobe iz okoline Novog Sada, uzrasta od šesnaest do dvadeset i pet godina. Prilikom sakupljanja građe odbačene su tzv. "lančane poruke" (poruke koje sadrže tekst koji nije napisan od strane pošiljaoca SMS-a).

U prvoj fazi analize korpusa uočeno je koji se znakovi interpunkcije javljaju, pa je potom izračunat broj upotrebljenih znakova interpunkcije, razmaka i

---

Ivana Marjanović (1987), Čelarevo, Maršala Tita 44, učenica 2. razreda gimnazije "Jovan Jovanović Zmaj" u Novom Sadu

velikih slova i broj znakova interpunkcije, razmaka i velikih slova koji su po pravopisu morali biti upotrebljeni.

Kod upotrebe razmaka pojavila se potreba posebnog računanja broja razmaka između dve reči i razmaka posle znakova interpunkcije, jer je pretpostavljeno da će broj odstupanja od upotrebe razmaka između dve reči biti veoma mali, što bi uticalo na ukupan rezultat i ne bi dalo podatke o upotrebi razmaka posle znakova interpunkcije koji su bitni za proveravanje hipoteze.

Analiza

Da bi se proverilo odstupanje od pravopisne norme, određen je odnos broja znakova interpunkcije, razmaka i velikih slova koja nisu upotrebljena tamo gde bi po pravopisu trebalo da stoje (A) i ukupnog broja ovih elemenata (B, zbir A i broja upotrebljenih znakova interpunkcije, razmaka i velikih slova), koji je prikazan u tabelama 1 i 2.

Tabela 1. Odstupanje od pravopisne norme kod upotrebe velikog slova i nekih od znakova interpunkcije

Kategorija	Broj		Odnos A/B u procentima
	A	B	
v. slovo	38	386	10
tačka	74	153	48
upitnik	24	79	30
zarez	50	159	31
apostrof	10	15	67

Tabela 2. Odstupanje od pravopisne norme kod upotrebe razmaka

Kategorija	Broj		Odnos A/B u procentima
	A	B	
razmak ukupno	238	2111	21
razmak između reči	56	1828	3
razmak posle znaka interpunkcije	182	283	64

Utvrđeno je da u korpusu ne postoji ni jedan slučaj u kome su uzvičnik, dvotačka, zagrada, crtica, navodnici, tačka i zarez i upitnik i uzvičnik trebali biti upotrebljeni, a nisu (tabela 3).

Tabela 3. Znakovi interpunkcije kod kojih nije utvrđeno odstupanje od norme

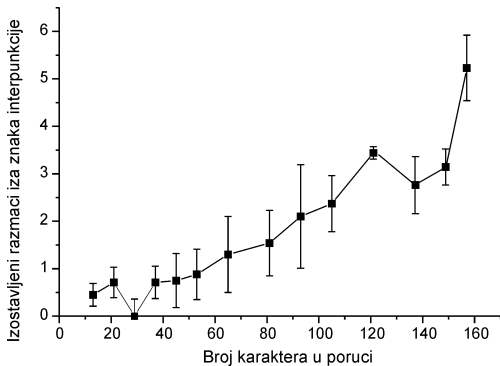
Kategorija	Broj
uzvičnik	70
dvotačka	3
zagrada	6
crtica	5
navodnici	2
tačka i zarez	1
upitnik i uzvičnik	1

Na graficima je predstavljeno kako broj odstupanja od određenih pravopisnih pravila zavisi od dužine poruke (slika 1). Na grafiku 1 prikazan je broj izostavljenih razmaka posle znakova interpunkcije, na grafiku 2 broj izostavljenih razmaka između dve reči, a na grafiku 3 broj neupotrebljenih znakova interpunkcije, u zavisnosti od dužine poruke izražene brojem karaktera.

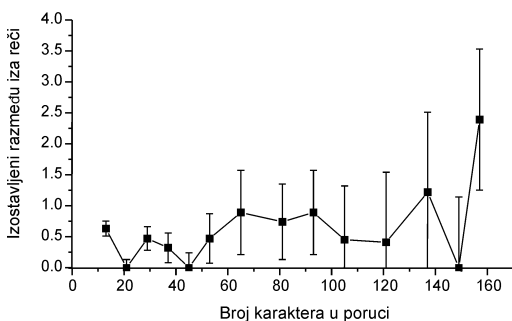
Rezultati i diskusija

Najmanje frekventno, ali ne i zanemarljivo, bilo je nepoštovanje pravila koja regulišu upotrebu velikog slova. Tokom analize upotrebe velikog slova, u korpusu su pronađeni primeri u kojima je jedna ili nekoliko reči, kao i poruka u celosti napisana velikim slovima. Pisanjem celih reči velikim slovom obično se izražava ono što bi u govornom jeziku bilo izgovoreno glasnije, ali se takođe ističe naročit značaj napisanog (Kristal 1987: 194). Međutim, prilikom pisanja cele poruke velikim slovima moguće je da je pošiljalac SMS-a pokušao da uštedi na vremenu, tako što neće morati na početku rečenice ili drugde gde je to potrebno da unosi veliko slovo, a da pritom ipak ne krši pravopisnu normu.

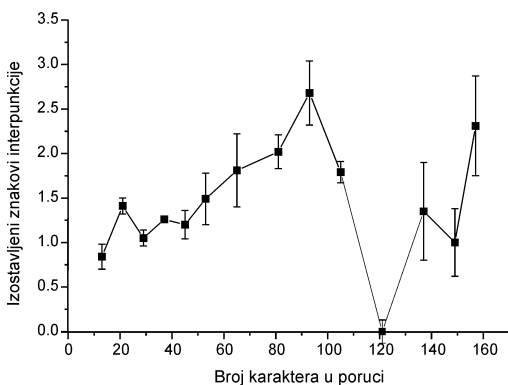
Kada se posmatra ukupan rezultat koji se odnosi na upotrebu razmaka stiče se utisak da odstupanja nisu izrazito visoko frekventna, pošto izražena procentualno iznose 21%, pa je zato radi preciznijeg sagledavanja situacije potrebno diskutovati pojedinačne

Grafik 1

Grafik 2

Grafik 3

Slika 1. Broj odstupanja od pravopisnih pravila u zavisnosti od dužine poruke

Figure 1. Number of omissions as a function of SMS length: 1 – space behind orthographic symbols; 2 – space between words; 3 – orthographic symbols

rezultate za dve kategorije razmaka. Odstupanje kod upotrebe razmaka između reči je zanemarljivo. Ono se javlja u svega 56 (3.1%) slučajeva, od kojih je 12

vezano za upotrebu negacije uz glagol. Odstupanje od upotrebe razmaka posle znakova interpunkcije iznosi 64%, što je veoma učestalo.

Odstupanje od upotrebe upitnika iznosi 30%, a od upotrebe tačke 48%. Pošto oba znaka služe da se označi kraj rečenice, moguće je da je do frekventnijeg izostavljanja tačke od upitnika došlo zbog toga što se stavljanjem upitnika na kraj upitno formulisane rečenice, osim što se poštuje pravopisna norma, daje na znanje osobi kojoj se poruka šalje da na nju obavezno treba odgovoriti. Ako se izostavi upitnik postaje jasno da se na pitanje ne očekuje odgovor. Takođe je primećen je veći broj poruka (različitih pošiljalaca) u kojima se ređaju dva i više pitanja koja se odvajaju zarezmom, a upitnik se stavlja samo posle poslednjeg pitanja. Pravopisom srpskog jezika uopšte nije predviđeno ovakvo rešenje, pa se pretpostavlja da pri pisanju SMS-a dolazi do toga zbog uštede vremena pri prebacivanju na veliko slovo na početku novog pitanja.

Pokazalo se da je najfrekventnije odstupanje od upotrebe apostrofa (67%), ali zbog veoma malog broja upotrebljenih ili izostavljenih apostrofa, u odnosu na druge znakove interpunkcije pojedinačno, ovaj rezultat nije najbitniji za analizu.

Kao što je i očekivano, sa porastom broja karaktera raste broj neupotrebljenih razmaka posle znakova interpunkcije (grafik 1), ali se primećuje da za duge poruke (one koje sadrže skoro maksimalan broj karaktera) postoji nagli skok broja odstupanja.

Broj izostavljenih razmaka između reči (grafik 2) osciluje oko male vrednosti za poruke različite dužine, sa izuzetkom dugih poruka za koje se javlja porast. Pošto su pravopisna pravila o upotrebi razmaka između reči nedvosmislena i opšte poznata, ovaj porast ukazuje na namerna odstupanja u cilju uštede prostora.

Na grafiku 3 se opaža postepeni porast broja neupotrebljenih znakova interpunkcije sa porastom broja karaktera, kao i nagli skok za duge poruke. Međutim, kod dužih poruka, tj. poruka koje sadrže od 90 do 120 karaktera, se primećuje opadanje ovog vida odstupanja, što potvrđuje pretpostavku da će kod kraćih i dužih poruka najfrekventniji biti različiti tipovi odstupanja.

Ukoliko se grafici uporede, primećuje se da se u dugim porukama javlja porast sva tri vida odstupanja. To se može objasniti velikom potrebom za uštedom prostora koja uzrokuje oglašavanje o pravopisna pravila zarad ispisivanja celog iskaza. Na razumljivost iskaza svakako najmanje utiče neupotrebljavanje razmaka posle znakova interpunkcije, te

je stoga i bilo očekivano da upravo ono u dugim porukama bude najfrekventnije. Međutim, ovaj vid odstupanja primetan je i u kraćim porukama, u kojima potreba za uštedom prostora nije izražena. Moguće objašnjenje za ovu pojavu je da se pri pisanju SMS poruka usvaja najekonomičniji način pisanja koji se koristi bez obzira na dužinu poruke, odnosno da se odustaje od upotrebe razmaka posle znakova interpunkcije pošto je prostor ograničen, a ovaj tip izostavljanja ne utiče na razumljivost iskaza.

Zaključak

Pretpostavka da je zbog ograničenosti vremenom i prostorom, kao i različitim ograničenjima poruka različite dužine, u kraćim porukama frekventnije neupotrebljavanje znakova interpunkcije, a u dužim neupotrebljavanje razmaka je potvrđena. U porukama koje sadrže maksimalan broj karaktera (ili skoro maksimalan) izrazito je frekventno i neupotrebljavanje znakova interpunkcije i neupotrebljavanje razmaka.

Što se tiče ukupnog odstupanja od pravopisne norme, najfrekventnije je odstupanje od upotrebe apostrofa, ali se ono zbog male prisutnosti u građi ne može smatrati najrelevantnijim. Sledeće po frekventnosti je odstupanje od upotrebe razmaka posle znakova interpunkcije, što se može objasniti time da se vremenom pri pisanju SMS poruka usvaja najekonomičniji način pisanja u kome se odbacuje upotreba razmaka posle znaka interpunkcije, jer se njegovim izostavljanjem samo krši pravopisna norma, dok smisao iskaza ostaje neizmenjen, tj. ne može doći do dvosmislenosti kao kod izostavljanja razmaka između dve reči, koje je najmanje frekventno.

Literatura

Kristal D. 1987. *Kembrička enciklopedija jezika*. Beograd: Nolit

Palibrk V. 2002. Neke karakteristike jezika na javnom čet kanalu Serbiancafe. *Petničke sveske br. 51*. Valjevo: IS Petnica

Pešikan M, Jerković J, Pižurica M. 1994. *Pravopis srpskog jezika*. Novi Sad: Matica srpska

---

Ivana Marjanović

Orthographic Characteristics of SMS Language

The users of mobile phones can achieve communication not only by a phone call, but also by using the Short Message Service (SMS). One message can consist of 160 characters and is usually written quickly, in a short period of time.

The aim of this research was to determine whether exceptions from orthographic rules exist and which types of exceptions are more frequent in short and long messages. The analyses was done on 147 messages collected from four different mobile phones' inbox and outbox folders. The messages were written by 34 persons, aged 16 to 25, who live near Novi Sad.

The exceptions from the correct usage of capital letters, orthographic symbols and blank spaces was counted, as well as the number of used capitals, symbols and spaces. The data was then compared in order to determine the frequency of exceptions for each category, and each orthographic symbol individually.

It was determined that the most frequent exception was the omission of the apostrophe, but because of the low rate of cases in which it was necessary to use this symbol, this exception is not of great importance for the analysis results. The second most frequent mistake was the omission of space behind orthographic symbols, which was very frequent in both short and long messages. This can be explained by the desire to save space, in long messages, but the high frequency in short messages could mean that the omission of space behind orthographic symbols is becoming a characteristic of SMS language, because it saves space without affecting meaning.

It was determined that the most frequent type of exception in shorter messages is the omission of orthographic symbols, and in longer messages the most frequent type is the omission of space behind orthographic symbols. However, in messages consisting of 160, or nearly 160 characters, both types of exceptions, as well as the omission of space between words, are extremely frequent. ☹